

schen en met bloemen. Hij werd passief gecongregeerd tot al wat leeft.

Maar Hij van zijn kant had een grooten lust. O neen, den éenen grooten levenslust. Hij STOND ook op. Hij KWAM weer naar de engelen toe, en naar de dieren, en naar de bloemen, en naar den hovenier, en naar den hemel en de aarde, en naar een pronkend menschenlijf, en had ze lief, en nam ze gretig voor zich aan. En voor de Zijnen. Dat alles is: hij had de congregatie tot een coetus nu gesteld. En was rechtvaardig, en rechtvaardigend. En deed in zich zijn kerk verrijzen, die coetus en die congregatie.

Zijn KERK.

Wat schuilt gij dan in het donkerweg, gij KERK? Wat laat ge u door humanisten en seclariërs wijsmaken, dat de kerk een clubje wezen kan, een ding in het wereldslop, zoo heelemaal niet menschelek, of humaan, zoo heelemaal niet brééd?

De Kerk, die is op Paschen weer een wonder: een congregatie, die ook coetus wezen kan.

Daarin verwint zij heel de wereld, heel den volkenbond, en heel de massa van moderne heidenen en vredesapostelen, en kerkverwoesters, en geblaseerde lieden. Zij praten allen over hun nieuwen coetus, en maken er dagelijks een, maar lachen om de problemstelling, van wie geen coetus ZIEN kan, waar niet uit God-in-Christus, Gad-Jahwe, vergaderd werd, gecongregeerd.

Maar als de kerk haar Paschen méént, en als de predikantenconferentie in de Paaschweek Paschen méént, — dan zal de kerk haar wezen weer bepalen durven door het Woord van Hem, die Levensvorst heet, en daardoor alleen.

Slechts in de engte van dit kosmisch levensverband, dat door de WET gesteld is, kan zij „breed” zijn, en kosmisch, en gezond, en sociaal, en vrij.

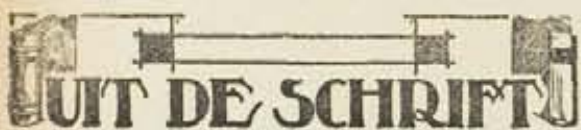
Laat ons weer Paschen durven vieren. En zeggen, dat op Paschen in dien opgestanen Christus weer de kerk haar coetus heeft. En óók haar congregatie. En alles, wat daar buiten omgaat, den kerk-naam moet ontzeggen, zal zij niet spelen met den Levensvorst. En slechts één ding mag zoeken: dat zij alle dagen van haar leven in het proces der medearbeiders Gods begroep, en zich begrip: actief en passief, kerkwerk doende, omdat het Paschen is geweest.

Want Christus' kerk is meer dan „mijn” victorie over wormen. Trouwens, zij dienen mij, die wormen, als ik maar kerk-mensch ben: ik heb niets meer te praten van victorie over wormen, dan, En voor het overige: slechts in kerkverband is er voor mij die victorie.

Kerkverband — dat is het groote paasch wonder. En daar lachen ze nu niet zoo hard, en schel om. Nog wel in de zoogenaamde kerk.

Kyrie eleison.

K. S.

UIT DE SCHRIFT

Opgestaan.

Paschen.

De Heere is waarlijk opgestaan.
Luc. 24 : 34b.

Het Paaschfeest is 'tmeest blijde feest onder de christelijke vierdagen.

De Heere is waarlijk opgestaan!

Dat is de blijde Paaschjubel, die, schoon voor het eerst aangeheven in den avond, niet als 'n avondlied mag wegsterven in de verte, maar als een dankbare morgenzang moet opklinken naar omhoog, den vroolijken dag tegemoet.

De Heere is waarlijk opgestaan!

Ziet! Wat de discipelen hebben uitgeroepen aan den avond van den opstandingsdag, nog vóór zij Jezus zagen, dat is geworden de kern van hun prediking, waarmede zij overwinnend de wereld zijn ingegaan, en deze hebben gelegd aan Jezus' voet.

Sinds dien blijden Paaschdag in Jeruzalem werd dit de morgengroet der christenen, waarmede zij elkander welkom heetten aan de plaatsen des gebeds, op elken eersten dag der week, en, in ontelbare bedehuizen is van eeuw tot eeuw die blijde klank herhaald.

Nog gaat in de Grieksche Kerk in het Oosten van Europa, naar ik ergens las, de geestelijke op Paschen uit, en treedt hij in de vroege iedere woning binnen, om het allen toe te roepen: de Heere is waarlijk opgestaan!

Ja, het Paaschfeest is het meest blijde feest onder de christelijke vierdagen.

En geen onzer kerkelijke feestdagen overtreft in ouderdom van viering den dag der Opstanding.

Hoe ver men ook teruggaat in de kerkelijke historie, immer vindt men dezen dag met blijden jubel begroet.

Geen wonder ook!

Immers! De wieg der gemeente staat bij 't ledige, 'tgeopende graf van haren Heere.

En zoolang de kerk des Heeren gestaan heeft

als een stad op den berg, van wiens top de vreugdevuren hun glansen uitzonden in de wereld, deelde ook deze zelfs in die vreugde mee.

Helaas! Dat is thans uit!

De wereld heeft zich grootendeels onttrokken aan den invloed van Christus' Kerk.

En, van den opstandingsjubel om den Heere der gemeente wil zij thans niets meer weten.

Zij heeft zich met den dood verzoend!

Want aan 't eeuwige leven geloof ze niet meer, zelfs niet meer met „historisch geloof”.

Planten sterven, dieren sterven, menschen sterven, het is een doorgaand natuurproces, een onverbreekelijke natuurwet, zegt men dan.

Alleen in het midden der gemeente des Heeren is er dus voor den Paaschjubel nog plaats.

Maar — daar zij dan ook 't Paaschfeest nog het blijde feest!

Neen! Wij wenschen niet die vreugde, welke aardisch in haar wezen heeten moet, luidruchtig, wereldsch in haar openbaring is.

Die blijdschap, die de H. Schrift noemt: het lachen der dwazen, en, dat ze vergelijkt met 't geluid van doornen onder een ziedenden pot.

Maar, aan de andere zijde, waar is de heilige feestvreugde, die de gemeente van Christus betaamt?

O, zeker! Ge zoudt ons kunnen tegenvoeren, dat er zoo vele zorgen zijn in het persoonlijk leven, ook van de kinderen Gods.

Dat er zoo veel kommer is, ook in onze gezinnen, bij den druk van 't tijdelijk bestaan.

Dat er zoo veel smart is in het gemeenschapsleven, ook in Jezus' kerk.

Smart en zorgen en zonden, die een belemmering zijn voor de blijdschap, en die het loflied zelfs op dezen dag weerhouden.

Ge zoudt ook kunnen zeggen, dat ge reeds zoo vaak het Evangelie van den Paaschdag hebt gehoord. Dat het aantrekkelijke van het nieuwe zijn bekoring u niet meer geeft, noch geven kan, als in de eerste dagen. En dat die blijde verrassing na doodelijke droefheid, zooals de eerste discipelen die hebben gekend, door u niet meer zoo kan worden gemaakt.

Maar mag iets waars zijn in dit zeggen.

Maar toch! Als gij de kracht van Christus' dood en opstanding aan eigen ziele hebt ervaren, dan moet u toch een glans van vreugde over uw aangezicht gliden bij de herdenking van Jezus' overwinning en heerlijkheid, en belijdt ge met den Apostel: gestorven om onze zonden, maar nu opgewekt om onze rechtvaardigmaking.

Ach! Als het daar maar niet aan ontbreekt, dat gij de kracht van Jezus' opstanding niet ervaren hebt, en niet zeggen kunt: ik ben met Christus gekruisigd; en ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij; en hetgeen ik nu in het vleesch leef, dat leef ik door het geloof des Zoons van God, Die mij liefgehad heeft, en Zichzelf voor mij overgegeven heeft.

Ach! Dat niet dáárom de ware, echte vreugde van Paschen door velen thans wordt gemist!

Onderzoeken wij ons zelf, of wij Jezus kennen, en, de kracht Zijner opstanding. Of wij door het geloof aan Hem, den Levensvorst, verbonden zijn.

Dat alleen geeft moed, bezieling in het leven vol van strijd en moeite.

Dat alleen geeft troost, eenmaal in de ure van het sterven, anders vol van nood.

A.

D.

KERKELUK LEVEN

Schrift en Schriftbeschouwing.

Wie in den laatsten tijd den strijd der geesten met aandacht volgt, is ervan op de hoogte, dat door sommigen tusschen „Schrift” en „Schriftbeschouwing” tegenwoordig een — laat ons hopen — haarlijn onderscheid gemaakt wordt: zoo haarlijn, dat een ras-echt scholasticus erdoor tot jaloesheid kan worden verwekt. En dat nog wel van de zijde van menschen, die over de scholastiek doorgaans minder goed te spreken zijn, dan zij verdient.

Met name denk ik hier aan de pers van het „hersteld verband”, gelijk men pleegt te zeggen.

Omdat dit „hersteld verband” overal indringt — gelijk ik reeds gewaarschuwd heb — en meer en meer, tot in de directe erfgoederen van dr. A. Kuyper ingrijpt (b.v. De Standaard), om daar ons volk langzaam maar zeker af te voeren van het geloof in de Schrift, zoo als dat geloof in de Schrift, als gegeven grootheid, dat volk heeft kunnen voeren tot iets groots, daarom is het goed, op deze dingen blijvend te letten.

We zullen trachten, ook hier er iets van te zeggen.

Spreekt men tot iemand uit dien kring van zijn bezwaren tegen wat daar omtrent de Schrift zoo al geleerd wordt, en wijst men erop, dat stellingen, die daar verkondigd worden, afwijken van de Schrift, dan is het antwoord: och kom, dat is niet waar. Zeker — en hier komt dan de welverzekerde zijn borst vooruitsteken —

zeker, ik wijk wel af van uw Schriftbeschouwing, maar ik wijk niet van de Schrift af. Uw Schriftbeschouwing, zoo luidt het prompt parool, die is de mijne niet. Daar ben ik aan ontgroeid. Daar wil ik graag van wijken; zo is hopeloos verouderd, en kent de problemen vermoedelijk niet. Maar van de SCHRIFT wijk ik niet af; die is mij daartoe veel te lief.

Nu is het meestal niet geraden, de personen, die zoo spreken, één voor één te vragen: och, zeg dan eens, welke uw Schriftbeschouwing eigenlijk is.

En het is nog minder aan te raden, die vraag tot de geheele GROEP te richten van degenen, die toch in het opheffen van het zooeven aangeduid parool zich in de pers, en in de conferentie, en in de meeting, laten zien als éénheid in de kerke-lijke, en ten deele theologische, controversen.

Men zou, als men zulk onderzoek instelde, spoedig bemerken, dat men aan die zijde wel één is in dit vooropstellen van het kunstig onderscheid van Schrift en Schriftbeschouwing, en — mag ik het zeggen? — in het uitspelen van de Schrift tegen de Schriftbeschouwing als idee, maar dat men voorts zijn eenheid in een werkelijke Schriftbeschouwing zelfs geen oogenblik zou kunnen loonen.

Maar dit zijn niet de ernstigste bezwaren, die wij tegen zulk geredeneer zouden willen inbrengen. Men moet erkennen, dat er ook velen aan den anderen kant zijn, die zich op de Schrift beroepen, zonder ooit een Schriftbeschouwing te hebben gezocht of gehad.

Liever gaan wij in onze afwijzing van dergelijke redeneering een anderen kant uit. En wijzen erop, dat dit heen-en-weerwerpen van de Schrift tusschen verschillende Schriftbeschouwingen, zoo dat de Schriftbeschouwingen het maar verder met elkaar moeten uitvechten, maar de Schrift zelf buiten gevecht gesteld wordt, als boven-partijdig, ten eerste volmaakt onwetenschappelijk is, en ten tweede ook door en door ongereformeerd is, anti-gereformeerd zelfs, en zelfs een principiele miskenning van de Schrift moet heeten.

Stel, dat er twee aan het debatteeren zijn. A ver- wijt B: gij weersprekt de Schrift. B antwoordt A: nietwaar, ik deel alleen uw Schriftbeschouwing niet.

Wat denkt die B dan verder?

Denkt hij: gij, A, weersprekt de Schrift, want wat ik, B, verkondigd heb, dat komt voort uit een gezonde Schriftbeschouwing, en dat is dus de stem der Schrift?

Als hij dat bij zichzelf soms denkt — want ieder voelt toch, dat het met het debat niet uit is — dan is B de rol van A gaan overnemen: hij zegt tot A: gij, A, weersprekt de Schrift; dat is gevolg van uw zoo dwaze Schriftbeschouwing.

Maar zodra B dit zegt, of ook maar denkt, of ook maar later zou moeten toegeven, is heel zijn redeneering, heel zijn methode van zelfverdediging, van haar grondslag beroofd. Hij heeft dan zelf erkend, dat iemand van de Schrift kan afwijken, en dat de valsche Schriftbeschouwing parallel loopt — wij zullen nu maar niet naar oorzak en gevolg, naar „eerder” of „later” zoeken — dat de valsche Schriftbeschouwing parallel loopt met een afwijking van de Schrift. Maar indien B in zijn verdediging de wapens, en de methode van hanteering van de wapens, overneemt van A, wat zin heeft dan zijn hoog gebaar nog tegen A? Geen enkelen zin. Slechts on-zin is het dan.

Maar er is nog een tweede mogelijkheid: dat B serieuzer mensch is, dan men van hem zoo zou denken, serieuzer ook, dan in de zooeven gestelde mogelijkheid, ware ze werkelijkheid, het geval zou zijn. Dat B dus meent, wat hij zegt, en het aanvankelijk heeft doorgedacht.

Hoe moet het dan? Wat vloeit dan uit die situatie voort?

Dan is de eenige conclusie, dat tusschen A en B de Schrift nu verder buiten gevecht gesteld wordt, en dat de strijd alleen nu verder loopt over Schriftbeschouwingen. De Schrift is dan een dood, neutraal ding geworden. Boven den strijd „verheven”; met die „verhevenheid”, en die „neutraliteit”, en die „onschendbaarheid”, die zoo bijzonder goed geschikt is, koningen, en koninginnen, en presidenten, en zoovoort, te orneeren met de emblemen van den netsten dood. En terwijl dan die Boven-partijdige, en Neutrale Schrift, aan welke ieder der partijen zoo zijn groeten brengt met reverentie, bleek en neutraal in het midden ligt, een heilige graal, waarom de ridders bakkeleien, dan wordt intusschen 'tspel der ridders aangekondigd. Ze zullen vechten. Vóór en tegen. Vóór Schriftbeschouwing A en Schriftbeschouwing B. Tegen Schriftbeschouwing B en Schriftbeschouwing A. Het wordt een strijd nu van beschouwingen.

Maar voelt men niet, hoe door en door anti-gereformeerd dit alles is gedacht, en ook gezegd? Voelt men niet, dat heel dit steekspel van diverse Schriftbeschouwingen alleen begonnen worden kan door de Schrift-verlaters en -verwerpers in beginsel? Door wie zich boven haar stellen, en niet aan haar, geijk ze zich aandient.

de onder- te erken-

Wij zu- opwerpen Schrift be- gelijk is- heid is.

Zeker,

kwesie- bijvoorbe- immanue- uit op t-

De ander- wat gij c- dat is de- een r- staan- toch

letter z- zwarghe- hij kan i- dat later-

wat is de- wat is de- Maar om- prelati-

slagen, moet men- en van e- schrijver- in dezen-

Maar d- bescho- doen. Een- over ku-

een oude- of heeft- boeken s-

en elken- Heeft hij- openbare-

kwesies- NIET de-

dat iema- als een g-

wereld re- wikkeld-d-

moeten c- ernstig d-

toeke- Y; zeg d-

minuten- van Kant-

wat Kan- kan over-

baar de- BESCHO-

schou v- zal de e-

hier wijk- mijnheer-

van X v-

eens gev- wing va-

Het wa-

Haitjema-

werd, af-

met een-

Calvijn-i-

punt juis-

om in g-

ook van-

Zoo st-

is geme-

de MOG-

den te s-

waarin d-

orgaan, i-

plaats de-

te hand-

Het is-

zegt. Ik-

moet wo-

vers van

aan hu-

wing v-

beweerd-

over, de-

samensp-

goed v-

zijn God-

De ande-

Gods W-

dat exp-

iftbeschou-
Schrift af.
It het prompt
ben ik aan
wijken; zo is
oblenen ver-
t wijk ik niet

de personen,
gen: och, zeg
ouwing eigen

en, die vraag
van degenen,
een aangeduid
onferentie, en
in de kerke-
rovers.
instelde, spoe-
ijde wél één
instig onder-
chouwing, en
uitapelen
wing-als-idee,
een wérke-
oogenblik zou

bezwaren, die
len inbrengen
elen aan den
rft beroepen,
te hebben ge-

van dergelijke
u wijzen erop,
Schrift tus-
ouwingen,
en het maar
ten, maar de
ld wordt, als
aakt onwe-
e ook door en
i-gereformeerd
akenning van

en zijn. A ver-
B antwoordt
iftbeschou-
er?

de Schrift,
it komt voort
g, en dat is

— want ieder
det uit is —
nemen; hij
Schrift; hij
ftbeschouwing,
maar denkt, of
n, is heel zijn
elfverdediging,
ft dan zelf er-
kan afwijken,
wing parallel
naar oorzaak
zoeken — dat
parallel loopt
t. Maar indien
n de methode
verneemt van
aar nog tegen
is het dan.

gelijkheid; dat
hem zoo zou
ooven gestelde
het geval zou
zegt, en het

dan uit die

tusschen A en
en gevecht
een nu verder
en. De Schrift
worden. Boven
hevenheid", en
lbaarheid", die
ingen, en kort-
rt, te omeeren
ood. En terwijl
le Schrift, aan
groeten brengt
in het midden
e ridders bak-
el der ridders
Vóór en tegen.
en Schriftbe-
chouwing B
vordt een strijd

en door anti-
n ook gezegd?
el van diverse
begonnen
en-verwerpers
n haar stellen,
h aandient

de onderwerping willen geven, die zij toch zeggen
te erkennen?

Wij zullen nu maar niet de eenvoudige vraag
opwerpen, hoe een gevecht tusschen zeer vele
Schriftbeschouwingen toch eigenlijk wel mó-
gelijk is, indien de Schrift geen concrete groot-
heid is.

Zeker, men heeft ook op andere gebieden de
kwestie van de interpretaties. Daar liggen
bijvoorbeeld de elf deelen van de werken van
Immanuel Kant. De eene wijsgeer zegt: ik leg Kant
uit op mijn manier, ik commentarieer hem zóó.
De ander zegt: welneen, ik lees iets anders uit hem;
wat gij daar zegt, dat heeft hij niet geschreven;
dat is de echte Kant niet. Maar om te komen tot
een resultaat, tot een goéd-lezen, en ver-
staan van wat in Kant het ware is, moet men
toch steeds tot Kant teruggaan, en op de
letter zich beroepen. Er kunnen vragen zijn, die
zwaarigheid opleveren. Kant kan zich weerspreken;
hij kan in een vroegere periode iets hebben gezegd,
dat later anders werd gezien; de vraag komt dus:
wat is de echte Kant, wat is de volwassen Kant,
wat is de meening van den wijsgeer-in-zijn-kracht?
Maar om dat uit te maken, om dus de Kant-inter-
pretatie, het lezen van Kant, wél te doen
slagen, moet men naar de letter terug,
moet men elk van zijn boeken historisch nagaan,
en van een inleiding voorzien, die nagaat, wat de
schrijver wilde, wat het probleem was, hoe hij
in dezen tijd er tegen over stond.

Maar deze Kant-interpretatie heeft met een
beschouwing over Kant niets wezenlijks te
doen. Een beschouwing over Kant zou hier-
over kunnen loopen: is die Kant een wijsgeer, of
een oude zeur? Heeft Kant getracht te kennen,
of heeft hij hij zichzelf gedacht: ik wil een stel
boeken schrijven, die de wereld zullen ophouden,
en elken denker zullen remmen in zijn vaart?
Heeft hij de taal gebruikt om zijn gedachten te
openbaren, dan wel om die te verbergen? Zulke
kwesties raken de BESCHOUWING van Kant. Maar
NIET de INTERPRETATIE. Dat geldt zóó sterk,
dat iemand, die zou zeggen: ik beschouw Kant
als een grappenmaker, die eens wou kijken, hoe de
wereld reageert zou op een vernuftige, maar inge-
wikkeld-dwaze probleemstelling, onmiddellijk zou
moeten ontdekken, hoe een ander, die Kant als
ernstig filosoof beschouwt, aan hem den rug
tokeert. Noem den eersten man X, den tweeden
Y; zeg dan eens zelf: zou Y met X ook maar vijf
minuten willen praten over de interpretatie
van Kant? Over de exegese? Om uit te maken,
wat Kant nu eigenlijk zegt? Welneen, want men
kan over de interpretatie alleen vrucht-
baar debatteeren onder menschen van GELIJKE
BESCHOUWING omtrent Kant. En als die be-
schouwing gelijk is, onder de debaters, dan
zal de één zeggen: die stelling van den heer Y
hier wijkt af van Kant, die andere stelling van
mijnheer Y II daar is zuiver kantiaansch. De groep
van X wordt echter tot een samen-spreking niet
eens gevraagd; die heeft een andere beschou-
wing van den grooten man.

Het was dan ook niet zonder betekenis, dat prof.
Haitjema, toen hij eens door ons blad beschuldigd
werd, af te wijken van Calvijn, daarop antwoordde
met een opstel, dat den titel voerde: Bedenklijke
Calvijn-interpretatie. Dat was op zijn stand-
punt juist gezien, het was de eenige mogelijkheid,
om in gesprek te blijven. Waarom 't gesprek dan
ook van deze zijde is vervolgd.

Zoo suldt, als 't woord BESCHOUWING ernstig
is gemeend, de pers van 't „Hersteld Verband" zelf
de MOGELIJKHEID af, om met goed-gereformeerd-
den te spreken, saam te spreken, of in één bestuur,
waarin de Schrift een plaats der eere heeft, in één
orgaan, een dagblad b.v., waarin de Schrift een
plaats der eere heeft, over die Schrift nog saam
te handelen.

Het is mij wél, als men de dingen maar eerlijk
zegt. Ik meen, dat over heel de linie de band
moet worden doorgesneden. En ik houd de schrij-
vers van dien kant, als zij dat willen, graag
aan hun woord. Indien hun Schriftbeschou-
wing van de onze afwijkt — wat wij al lang
beweerd hebben — dan is reeds dat reden te
over, den band te breken; de mogelijkheid van
samen-spreken op grond der Schrift is dan voor-
goed voorbij. De één zal zeggen: de Schrift wil
zijn Gods Woord. Dat is een beschouwing.
De ander zal zeggen: zij wil zijn een houder van
Gods Woord, verwant aan Gods Woord, een boek,
dat exponent was van de fijnste religievormen
van haar eeuw. Altemaal beschouwingen. De
één zal zeggen: de Schrift heeft in al de onder-
scheiden auteurs toch één auteur: den Geest van
God, en is dus EEN, en zegt dus ook één bood-
schap, zonder tegenstrijdigheid. De ander
zal zeggen: de Schrift is niet een éénheid, zegt
dus ook dingen, die tegenstrijdig zijn, die ik, ver-
lichte man, veel beter weet, krachtens den voort-
gang der evolutiewet op religieus gebied. Dat is
óók een beschouwing.

Maar die beschouwingen verdeelen dan ook
juist. Absoluut. En maken alle gesprek over de
interpretatie onmogelijk.

Maar hiermee is dan ook getoond, hoe onge-
reformeed het is, te zeggen: wij samen, A en
B, wij hebben wel een andere Schriftbeschou-
wing, maar willen beiden aan de Schrift de
trouw verpanden.

Want deze, filosofisch overal uitgefloten, bewe-
ring, houdt, om nu maar theologisch ver-
der te spreken, bij voorbeeld dit in: het is nog
disputabel, of de Schrift een eenheid
is. Die stelling strijdt met de gereformeerde grond-
gedachte. Die laatste noemt den Bijbel één.

Punt twee: die stelling van daareven houdt in,
dat de Schrift tusschen onderscheiden beschouwin-
gen, rustig, neutraal, passief, kan heen en weer
geworpen worden, door strijders, die uit hun BE-
SCHOUWINGEN hun wapens zullen halen. Dat
is óók ongereformeerd. Want gereformeerd is deze
andere stelling: de Schrift is niet neutraal. Zij is
RECHTER over de gedachten. Het HEBBEN van
een beschouwing, ook een Schriftbeschouwing,
NIET UIT de Schrift, dat is zelf al ongerefor-
meerd.

Om dan nog maar te zwijgen van de grondge-
dachte der gereformeerde confessie: dat n.l. de
Schrift klaarblijkelijk spreekt, verstaanbaar is, zich
nederbuigt tot kinderen, zooals een voedster, en
een paedagoog, zich tot de kleintjes overbuigt, en
tot hen spreekt, met hen meebabbelt, — altemaal
Calvijn, Calvijn, die 't letterlijk zoo zegt. Wie de
Schrift tusschen de Schriftbeschouwingen laat lig-
gen, stom, en een diep geheim, waarover de
geleerden van de „beschouwing" nog eens
disputeeren moeten, heeft het abc van het gere-
formeerde denken los gelaten.

En nu de klap op de vuurpijl: dan zeggen die
scribenten van 't „hersteld verband" me nog, dat
ik zoo intellectuaalistisch ben, ik, gereformeerde. En
dan smalen ze op de theologie van Kampen en
van Amsterdam, en zeggen: wij geven den brui er
aan, die dorre wetenschap naar de oogen te zien.
En dan houden ze intropreken, enzovoort, te-
gen de letterknechterij, en voor de warmte, en de
mystiek.

En intusschen hangen ze de mangelvrouwjes, en
de schoenpoetsers, en de professoren, en de zielen,
voor welke Christus Jezus gestorven is, niet aan de
Schrift, maar aan de Schrift-BESCHOUWING. Aan
theorieën dus. Inplaats van te moeten gaan
naar Kampen of naar Amsterdam, moeten de
zieltjes naar de allerindividueelste dagbeschou-
wing van de allerindividueelste dominé's-hoog-waar-
digheid.

In amsterdamsch dialect zou dat moeten luiden:
je reinste intellectuaalisme.

Ik zeg tot deze heeren: gij doet de Schrift te
kort. En anders zeg ik niets dan dit: gij zijt nooit
goed gereformeerd geweest.

Ik zou 't gezicht wel eens willen zien, van ds
Zoo of zoo (H. V.) als iemand zei: „wat u daar
zegt, dat keer ik om, ik zeg precies wat andersom
gezegd wordt; maar ik verklaar u niet tot leugenaar,
of tot onwetende: ik heb alleen over u een
andere BESCHOUWING, dan u zelf!.....

Het zou een ruzie worden, denk ik.
Nederland, let op uw zaak.

K. S.

Verbeteringen. In het vorig art. stond,
kolom 2, bl. 194: hetgeen den Openbaarder open-
baart omtrent de openbaring. Lees: de Open-
baarder.

Lees inplaats van: mysticiaten: mysticisten.

K. S.

Een Lijdensoverdenking en een Paaschlied uit het Sluyter-boek.

De keuze van wat ik, naar steeds gevolgde ge-
woonte, uit onze dichtkunst citeeren zal ter gele-
genheid van den Goeden Vrijdag en het Paasch-
feest is ditmaal niet moeilijk.

Naar aanleiding van het Nieuw-Jaars-lied, dat ik
bij het begin van dit jaar uit Sluyters dichtwerk
aanhaalde, ontving ik namelijk van enkele lezers 't
verzoek, te gelegener tijd nog weer eens iets uit
„het Sluyterboek" over te nemen. Men had de
bekoring, die uitgaat van deze eenvoudige poëzie,
gevoeld en den vromen zin ervan verstaan en wilde,
zelf niet in het bezit van het Sluyterboek, gaarne
nog eens iets eruit lezen. De gewenschte gelegen-
heid deed zich echter tot nu toe niet op; maar
thans is ze er en dus is vanzelf de stofkeuze
voor dit artikel aangewezen.

Van de „Tien Boeken der Gesangen", die een
van de belangrijkste en meest karakteristieke deel-
len vormen van het zoogenaamde „Sluyterboek",
is het Vierde gewijd aan de overdenking „Van
Christus vernedering en verhooging". We vinden
daarin dus gedichten over Christus' geboorte, lijden
en sterven, opstanding en hemelvaart, alle verzen
in den trant der 17e eeuwse mystiek, waarvan
Sluyter een der bekende vertegenwoordigers is.
Een van deze is de „Overdenking van Christus
Lijden", die ik in haar geheel hier laat volgen:

Geloof'ge ziel, aenschouwd tot allen tijden.
De groote smert van uwes Heilands lijden;
Zijn woorden, zijn gebrek, en grooten nood,
De pijn van zijn Mart'laerschap en dood.
Het hoofd, waar voor der Eng'len-scharen beeven,
Met doornen is gesteken en doordreven;
Het aengesicht, dat vriendlijk straelt in 'thert,
Ontreynigt door der boosen spouwswel werd.
Zijn oogen, vol van goddelijken luyster
Die werden in den dood heel bleek en duyster:
Zijn ooren, daer in klonk der Eng'len lof,
Aenhooren nu der zondaers schimpen grof.
Zijn zoete mond; zijn lieflijke lippen,
Daer 't minste quaed quam nimmermeer uytstlippen,
Die dreukt men nu met edik ende gal,
En wat hij spreekt, dat acht men niet met al.
De voeten, aen wiens voetbank werd gebeden,
Die tot onz' hulp op d'aerde quamen treden,
Die werden nu verachtelijk en slecht
Met nag'len aan het kruyce vast gehecht.
De handen, die soo groote krachten deden,
Zijn uytgestrekt, als sonder krachten beden;
Het Lichaem, dat Gods Tempel is vol eer,
Is moe van pijn, doorsteken met een speer.
Zoo dat er niet in hem is vrij gebleven
Dan zijne Tong, die bid om het vergeven
Der zonden van het goddeloos gespuys,
Dat hem brengt door onwetendheid aen 't kruys.
Hij die staeg met den Vader heerscht daer boven
Werd hier beneen van 't sondig volk verschoven:
God lijdt, God sterkt, God stort zijn eygen bloed;
O christenziel, sie wat hij om u doet.
Groot was de breuk en krankheid onzer sonden,
Die niet dan door het bloed van sijne wonden
Geholpen en genesen konde zijn;
Ons groot gevaer blijkt uyt de medicijn.
O Jesu, laet uw lijden in mij werken,
Dat ik daer uyt mijn sonden mag bemerken;
Op dat ik nooyt uw dier vergoten bloet
Onreyn en acht, noch trede met de voet.

Een echt Sluyter-vers: eenvoudig, in sommige
regels technisch onbeholpen, didactisch meer dan
lyrisch, maar vol van stemming en zuiver van
mystieke vroomheid.

Daarnaast wijs ik nog op een Paaschlied, „Vro-
lyke verryzenis van onzen Heere Jesus Christus".
't Daeert uit een der oorlogsjaren, waaraan Sluyters
tijd zoo rijk was, en een deel van het vers handelt
over de Paaschboodschap temidden van het oor-
logsgeweld. Ik laat dat fragment, als van speciaal
karakter, terzijde en citeer alleen den aanhef en
het slot, die van de Paaschlijdschap gewagen:

Komt en laet ons vrolyk zingen
Onzen God, den Zone Gods,
Onzes heyls verheven rots.
Laet ons 'thert van vreugd opspringen,
En getrouw ter zijden gaen
Jezus is weer opgestaan.
Jezus lag in doodes banden,
Daer hem onze sond' in bracht:
Maar hij maekt de helse macht
En 't geweld des doods te schanden.
Al haer dreygen kan niet schaen
Jezus is weer opgestaan.

Jezus vrijd' ons van Gods toorne,
En bevredigt ons met hem.
Dat getuygt zijn vrede-stem.
Wie brengt tegen d'uytverkoorn'e
Hem dan noch beschuldiging aen?
Jezus is weer opgestaan.

Zijn wij door veel druk en plagen
Nu somwijlen noch als dood,
Schept hier moed: het is geen nood;
Want hij doet ons na twee dagen
Leven en ten groev' uyt gaen.
Jezus is weer opgestaan.
Daerom laet ons vrolyk zingen,
Onzen God, den Zone Gods,
Onses heyls verheven rots.
Laet ons 'thert van vreugd opspringen
En getrouw ter zijden gaen
Jezus is weer opgestaan.

Zoo getuigen deze verzen van den rijkdom, die
er voor het geloof ligt in Christus' lijden en van
de blijdschap, die Zijn opstanding brengt en zoo-
wel in het eene als in het andere zijn ze ook
nog voor onzen tijd van betekenis.

C. T.

Emil Ludwig, Goethe. De geschiedenis van
een mensch. Geautoriseerde vertaling van Ma-
deleine Böhtlingk. Twee deelen, met 63 por-
tretten, illustraties en facsimile's. Arnhem, van
Loghum Slaterus' Uitgevers-Maatschappij, 1931.

Den 22sten dezer maand zal het een eeuw ge-
leden zijn, dat Johan Wolfgang Goethe stierf. Plech-
tig zullen op het middaguur van zijn sterfdag alle
kerkklokken in Duitschland luiden, aldus hulde
brengend aan de nagedachtenis van den genialen
mensch, wiens betekenissen ver over de grenzen